

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-Н PAOLO MENGOZZI

представено на 24 май 2007 година¹

1. С настоящото преюдициално запитване *Högså domstolen* (Швеция) отправя до Съда поредица от въпроси, отнасящи се до тълкуването на член 6, точка 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела².

I — Правна уредба

3. Както е известно, като разширява общностната компетентност и до областта на съдебното сътрудничество по граждански дела, Договорът от Амстердам предвижда специално правно основание, поради което се пристъпва към „приобщаване към общностното право“ на Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 година относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“).

2. Въпросите са повдигнати в рамките на дело, по което *Högså domstolen* трябва да се произнесе относно компетентността на *Göteborgs tingsrätt* да разгледа спора, отнесен пред тази юрисдикция от г-н *Olle Arnoldsson* срещу учреденото по британското законодателство дружество *Freeport Leisure plc* (наричано по-нататък „Freeport plc“).

4. Приетият на основание на член 61, буква в) ЕО и член 67, параграф 1 ЕО Регламент № 44/2001 (известен като „Брюксел I“) установява в дух на приемственост по отношение на Брюкселската конвенция³ нов общностен режим относно упражняването на компетентността по граждански и търговски дела по отношение на спорове, по които съществуват трансгранични връзки, и на

¹ — Език на оригиналния текст: италиански.

² — ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

³ — Вж. по-специално съображения 5 и 19 от регламента.

движението на свързаните с тях съдебни решения⁴.

5. Глава II от Регламент № 44/2001 определя общите правила за предоставяне на компетентност. Раздел 1 от тази глава съдържа „[о]бщи разпоредби“ и се състои от членове 2—4, които определят приложното поле *ratione personae* на разглежданата правна уредба.

6. Член 2, параграф 1 гласи следното:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживее в държава-членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава-членка.“

4 — Регламент № 44/2001 е задължителен за всички държави-членки с изключение на Кралство Дания, което не е използвало възможността за „opting in“, предвидена в Протокол № 5, приложен към Договора за Съюза и към Договора за ЕО, що се отнася до актовете на институциите, приети на основание на дял IV от Договора. По отношение на тази държава-членка Брюкселската конвенция следователно ще се прилага до влизането в сила на Споразумението между Европейската общност и Кралство Дания относно компетентността и признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела от 19 октомври 2005 г. (ОВ L 299, стр. 62; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 208), което включва Дания в обхвата на приложението на разпоредбите на Регламент „Брюксел I“. Посоченият регламент обаче обвързва от самото начало Ирландия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, които са използвали възможността за „opting in“, която им е предоставена по силата на разпоредбите на Протокол № 4.

7. Съгласно член 3, параграф 1:

„Срещу лица, които имат местоживее в държава-членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава-членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава.“

8. Раздел 2 от глава II от Регламент № 44/2001, озаглавен „Специална компетентност“, съдържа членове 5—7. За целите на настоящото дело следва по-специално да се цитират някои от разпоредбите на членове 5 и 6, по силата на които срещу лице с местоживее в държава-членка може, по избор на ищеца, да бъдат предявявани искове пред съдилища, различни от общия съд по местоживееето на ответника, с които спорът има специфична връзка.

9. Член 5 предвижда следното:

„Срещу лице, което има местоживее в държава-членка, може да бъде предявен иск в друга държава-членка:

1. а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[...]

3. по дела относно гражданска отговорност, delict или quasi delict — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

чете: „при привличане или встъпване“], в съда, сезиран с първоначалното дело, освен ако това дело е заведено единствено с цел това лице да бъде отклонено от подсъдността на съда, който би бил компетентен по неговото дело;

[...]“

[...]“

II — Главното производство и преюдициалните въпроси

10. Съгласно член 6:

„Срещу лице с местоживеене в държава-членка може, също така, да бъде предявен иск:

1. когато то е един от множество ответници, в съдилищата по местоживеенето на всеки от тях, при условие че исквете са в такава тясна връзка, че е целесъобразно те да бъдат разглеждани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства;
2. като трета страна по дело за поръчителство или гаранция или в друго производство на трета страна [да се

11. Произтичащите от акта за препращане и от преписката факти в основата на главното производство могат да бъдат обобщени, както следва.

12. Г-н Arnoldsson — ответник в главното производство — е работил в сътрудничество с дружеството Villages des Marques S.A. (наричано по-нататък „Villages des Marques“), което от 1996 г. се занимава с идентифициране на подходящи места за установяване на „factory outlets“ (заводски магазини) и с развиването на свързаните с тях проекти.

13. Някои от посочените проекти, и по-специално този, който е свързан с обекта в Kungsbacka в Швеция, са прехвърлени на дружеството Freeport plc, чието седалище се намира във Великобритания, срещу процент от прираста на капитала, получен от разликата между

пазарната стойност на всеки един обект и направените разходи за развитие на съответстващия му проект. Съгласно данните от документите, приложени към представеното пред Съда становище на г-н Arnoldsson, на 15 септември 1999 г. Freeport plc и Trading Places Ltd. — дружеството майка на дружеството Villages des Marques, сключват споразумение под формата на договор за съвместно предприятие по отношение по-специално на обекта в Kungsbacka⁵.

14. В рамките на преговорите по прехвърлянето на обекта в Kungsbacka, на 11 август 1999 г. представителят на Freeport plc и г-н Arnoldsson сключват устно споразумение, по силата на което Freeport plc се задължава да заплати на другата страна към момента на отварянето на обекта в Kungsbacka сумата от 500 000 GBP като комисиона за довършване на проекта (наричано по-нататък „споразумението“). Споразумението е потвърдено от Freeport plc с факс от 13 септември 1999 г., в който между другото е уточнено, че плащането ще бъде извършено от дружеството — собственик на обекта.

15. Обектът в Kungsbacka е открит официално на 15 ноември 2001 г. Той е собственост на Freeport Leisure (Sweden) AB (наричано по-нататък: „Freeport AB“), което контролира сто процента от

Freeport plc посредством своето дъщерно дружество Freeport Leisure (Nederland) BV, от което също контролира сто процента. Регистрирано в Швеция на 13 септември 1999 г. под различно наименование, Freeport AB е придобито от групата Freeport през пролетта на 2000 г.

16. След откриването на обекта г-н Arnoldsson отправя искане до Freeport AB и до Freeport plc за плащане на договорената в споразумението комисиона. След като не получава никакво плащане, на 5 февруари 2003 г. г-н Arnoldsson предявява иск срещу двете дружества пред Göteborgs tingsrätt, който е съдът по мястото на седалището на Freeport AB, като иска да бъдат осъдени солидарно да му заплатят сумата от 500 000 GBP или равностойността ѝ в шведски крони, заедно с лихвите.

17. За да обоснове компетентността на Göteborgs tingsrätt по отношение на Freeport plc, г-н Arnoldsson се позовава на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001.

18. Като основно възражение Freeport plc изтъква липсата на компетентност на шведския съд, като оспорва прилагането в този случай на посочената от ищеца разпоредаба.

⁵ — Подобно споразумение е сключено същия ден между Freeport plc, Trading Places Ltd и Villages des Marques по отношение на френски обекти.

19. Според предоставената от препращащата юрисдикция информация Freeport plc в частност твърди, че предявеният срещу него пряк иск е на договорно основание, докато насоченият срещу Freeport AB можел да се основава единствено на твърдение за деликтна или квазиделиктна отговорност, като се има предвид, че посоченото дружество не само не е страна по споразумението, но и не е съществувало към момента на сключването на това споразумение. Според Freeport plc искът срещу Freeport AB бил неоснователен, тъй като съгласно шведското право договорът не може да създава задължения в тежест на трето лице. Следователно не съществувал никакъв риск от постановяване на противоречащи си съдебни решения, в случай че исковите срещу Freeport plc и Freeport AB бъдат разгледани от две различни съдилища. Ето защо насоченият срещу последното дружество иск бил предявен единствено с цел да се предяви иск срещу Freeport plc пред шведски съд.

20. В отговор на това г-н Arnoldsson твърди, че исковите срещу двете дружества имат едно и също договорно основание. Според г-н Arnoldsson в момента на сключването на споразумението представителите на Freeport plc действали за сметка както на последното дружество, така и на Freeport AB, което с присъединяването си към групата Freeport поело задължението за плащане, което Freeport plc му възложило посредством

споразумението. Ето защо между Freeport AB и г-н Arnoldsson, според последния, съществувало най-малкото квазидоговорно правоотношение.

21. Göteborgs Tingsrätt отхвърля възражението за некомпетентност, направено от Freeport plc. Последното обжалва това решение пред Hovrätten för Västra Sverige, който потвърждава първоинстанционното решение.

22. Freeport plc сезира Högsta domstolen, който намира, че за целите на разрешаването на спора е необходимо да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Дали искът, който е основан върху твърдение за задължение за плащане, обвързващо дадено акционерно дружество и произтичащо от поето задължение, има договорен характер с оглед прилагането на член 6, точка 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74) дори ако задължителят се лице не е нито

законен представител на споменатото дружество, нито негов пълномощник?

писмени становища пред Съда съгласно член 23 от Статута на Съда.

- 2) Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен: освен изрично посочените в член 6, точка 1 условия, съдебната компетентност предполага ли искът, насочен срещу ответника пред съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му, да не е предявен единствено с цел да позволи иск срещу друг ответник да бъде отнесен пред съд, различен от този, който по принцип би бил компетентен?

IV — Анализ

A — По първия преюдициален въпрос

- 3) Ако отговорът на втория въпрос е отрицателен: трябва ли вероятността да бъде уважен искът, предявен срещу ответника в съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му, да се преценява другояче при разглеждането на въпроса за риска от постановяването на противоречащи си съдебни решения, посочен в член 6, точка 1?“

24. С първия си въпрос препращащата юрисдикция иска по същество от Съда да поясни дали в светлината на посочените в акта за препращане обстоятелства искът, предявен от г-н Arnoldsson срещу Freepport AB, има договорно основание.

III — Производство пред Съда

23. Г-н Arnoldsson, Freepport plc и Комисията на Европейските общности подават

25. От информацията в акта за препращане произтича, че този въпрос произхожда от убеждението на Högsta domstolen, че прилагането на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 предполага *идентичност на основанието* на иска, който е предявен срещу ответника с местоживеене в държавата-членка на сезирания съд, и на иска, предявен срещу ответник извън тази държава. По-нататък

от акта за препращане произтича, че националната юрисдикция извлича това убеждение от прочита на решението на Съда по дело *Réunion européenne* и др.⁶

26. Преди да изложи причините, поради които считам, че *Höfgsta domstolen* се основава на погрешно тълкуване на горепосоченото решение, трябва да припомня правилата относно свързаните искове, определени в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, така както произтичат в частност от поясненията, дадени в практиката на Съда.

27. Както е известно, настоящата редакция на този член е плод на даденото от Съда тълкуване на съответната разпоредба от Брюкселската конвенция в Решение по дело *Kalfelis*⁷ — тълкуване, което общностният законодател възприема при включването на предвидената от посочената конвенция уредба в Регламент № 44/2001.

28. В това решение Съдът поставя като условие за прилагането на член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция „между различните искове на един и същ ищец срещу различни ответници да съществува

връзка“⁸. Като разглежда по-нататък въпроса за вида на необходимата връзка и след като отбелязва припокриването на целите на член 22 от Брюкселската конвенция и на разглежданата разпоредба в случаите на свързани искове, предявени пред съдилища от различни договарящи държави⁹, Съдът пояснява, че разглежданата разпоредба се прилага, „когато исковете срещу различни ответници са свързани при предявяването си, с други думи, когато е целесъобразно те да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства“¹⁰. Освен това Съдът пояснява, че „националната юрисдикция трябва да прецени във всеки конкретен случай дали това условие е изпълнено“¹¹.

29. Следователно на основание на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 иск срещу множество ответници с местоживеене в различни държави-членки може да се предяви пред съда по местоживеенето на един от тях, при условие че между предявените срещу тях искове съществува подходяща и достатъчна връзка. Съществуването на тази връзка трябва да се

6 — Решение от 27 октомври 1998 г. (C-51/97, *Recueil*, стр. I-6511).

7 — Решение от 27 септември 1988 г. (189/87, *Recueil*, стр. 5565).

8 — Точка 9 от решението. Съдът стига до това тълкуване, като отчита обстоятелството, че член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция представлява изключение от принципа за компетентността на юрисдикциите на държавата по местоживеенето на ответника и че „такова изключение трябва да се тълкува така, че да не се накърни самото съществуване на този принцип“, каквото може да бъде случаят, „ако се позволи на ищеца да предяви иск, насочен срещу множество ответници, с единствената цел да изведе един от тях от компетентността на съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му“.

9 — Понастоящем член 28 от Регламент № 44/2001.

10 — Точка 12 от Решение по дело *Kalfelis*.

11 — Точка 12 от Решение по дело *Kalfelis*.

установи при образуването на производството¹² и трябва да се прецени с оглед на изискването за общо решение, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения.

30. Посочената връзка съществува най-напред, когато насочените срещу множество субекти искове са до такава степен тясно свързани помежду си, че трябва да бъдат предявени в рамките на едно производство, тъй като бъдещото решение по тях би могло да бъде постановено само по отношение на всички заинтересовани страни. Член 6, точка 1 обаче не изисква съществуването на такава степен на връзка¹³, като е достатъчна връзка, която обосновава целесъобразността те да бъдат разглеждани заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения. Ето защо в приложното поле на член 6, точка 1 попадат и хипотезите, при които исковете са свързани помежду си по предмет или по основание.

31. Трябва да се отбележи, че щом нито Регламент № 44/2001, нито общественият съд — в стадия на тълкуването на този регламент или на предходния режим по Конвенцията — не са дали изчерпателно описание на ситуацията, при които

намира приложение член 6, точка 1, вътрешните процесуални правила трябва да допълнят правния режим, предвиден в тази разпоредба. С други думи, както вече бе посочено в цитираното по-горе Решение по дело Kalfelis¹⁴, при липса на общностна уредба сезираната национална юрисдикция трябва въз основа на процесуалното си право да прецени дали е необходимо общо разглеждане, за да упражни правораздавателните си правомощия при множество ответници.

32. След тези предварителни уточнения да се върнем към въпроса за релевантността на направеното от Högsta domstolen препращане към Решение по дело Réunion européenne и др., посочено по-горе¹⁵, за целите на разрешаването на висящия пред него спор.

33. Съдът постановява това решение в преюдициално производство по поредица от въпроси, отправени от Cour de cassation (Франция), относно тълкуването на член 5, точки 1 и 3 и член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция. Въпросите са повдигнати в рамките на спор, противопоставил няколко застрахователни дружества, встъпили в правата на френско дружество — получател на стоки, които са се оказали

12 — Точка 12 от Решение по дело Kalfelis.

13 — Вж. в този смисъл заключението на генералния адвокат Dautin по дело Kalfelis, посочено по-горе, точка 8.

14 — Вж. точка 12 от решението.

15 — Бележка под линия 6.

повредени след морски и въздушен превоз от Мелбърн до Rungis, на превозвача по договора със седалище в Сидни, на нидерландския собственик на кораба, извършил морския превоз от Мелбърн до Ротердам, и на капитана на кораба, които е с местоживеење в Нидерландия. Търговският съд в Créteil, в чийто съдебен район се намира Rungis — мястото на доставка на стоките, се обявява за компетентен единствено да разгледа претенцията на застрахователите срещу австралийския превозвач, но се обявява за некомпетентен по отношение на другите ответници в полза на съдилищата в Ротердам — мястото на изпълнението на дължимата престация от нидерландския корабособственик, или на съдилищата в Амстердам — мястото на седалището на последния, или пък на съдилищата в Сидни. Пред Cour de cassation, който е сезиран след потвърждаването на решението на търговския съд в Créteil от Cour d'appel в Париж, застрахователите поддържат като основен довод, че след като не е установено договорно правоотношение между получателя на стоките, от една страна, и корабособственика и капитана на кораба, от друга страна, разгледалите делото по същество съдилища трябва да приложат критерия за привръзка, предвиден в член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция в областта на деликтната или квазиделиктната отговорност, а не член 5, точка 1, който се отнася единствено до делата, свързани с договор. Като евентуален довод ищите твърдят, че исковете срещу различните ответници се отнасят до една и съща сделка за превоз и че поради това спорът е неделим по своя характер.

34. Първите три преюдициални въпроса се отнасят до тълкуването на член 5,

точки 1 и 3 от Брюкселската конвенция и по същество имат за цел да получат решение на Съда относно договорното или извъндоговорното основание на исковете на застрахователите срещу нидерландския корабособственик и капитана на кораба, както и до тълкуването на понятието „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“ по смисъла на член 5, точка 3.

35. С четвъртия преюдициален въпрос Cour de cassation обаче иска от Съда да установи „дали срещу ответник с местоживеење на територията на една договаряща държава може да бъде предявен иск в друга договаряща държава пред съд, който е сезиран с иск, насочен срещу негов съответник с местоживеење извън територията на която и да е договаряща държава, поради съображението, че спорът се характеризира с неделимост, а не само с наличието на връзка“¹⁶.

36. В отговор на този въпрос и след като изключва наличието на условията за прилагане на член 22 от Брюкселската конвенция¹⁷ в този случай, Съдът припомня текста на член 6, точка 1 от последната и пояснява, че прилагането на тази разпоредба е подчинено на условието „спорът да е отнесен пред съдилищата по местоживеењето на един от

16 — Вж. точка 13 от съдебното решение.

17 — Точки 38—41.

ответниците“¹⁸ — условие, което не било изпълнено в този случай¹⁹.

37. Макар сама по себе си тази констатация да е достатъчна, за да се изключи възможността за позоваване на член 6, точка 1 от Конвенцията в делото по главното производство и за отговор на въпроса на препращащата юрисдикция, Съдът въпреки това продължава своята обосновка. Той припомня съдържанието се в посоченото по-горе Решение по дело *Kalfelis*²⁰ пояснение по отношение на условията за прилагане на тази разпоредба²¹, както и частта от това решение, в която Съдът постановява, че съд, който съгласно член 5, точка 3 от Конвенцията е компетентен да разглежда иск в частта му, основана на деликтна отговорност, не е компетентен да разглежда останалите части на същия иск, които не са на деликтно основание²². В точка 50 от мотивите, посочена от *Höftsa domstolen* в акта за препращане, Съдът приема, че „предвид гореизложеното не може да се смята, че има връзка между две претенции от един и същ иск за обезщетение за вреди, насочени срещу различни ответници и основани, едната на договорна отговорност, а другата — на деликтна отговорност“²³.

38. Макар това съображение да може да се тълкува в смисъл, че Съдът е целял да подчини прилагането на член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция на допълнително условие по отношение на вече установените от него в Решение по дело *Kalfelis* — и то е било тълкувано именно в този смисъл от юрисдикциите на някои държави-членки — аз считам, че неговият обхват все пак трябва да бъде сведен до реалните му граници чрез поставянето му в правилния контекст.

39. Всъщност ако разгледаме точки 49 и 50 от анализираният съдебно решение в логическия контекст, в който се вписват, като че ли те следва да се разбират по-скоро в смисъл, че потвърждават установеното от Съда в точка 14 от същото решение, а именно че в нормативната система на Брюкселската конвенция наличието на свързани иски може да действа като критерий за предоставяне на компетентност само в полза на съда по местожизненето на ответника. В частност, аз считам, че в тези части от решението Съдът е целял изрично да потвърди, че за целите на общото разглеждане на иски срещу множество ответници са неприложими алтернативните основания за компетентност на съдилища, различни от съда по местожизненето на ответника, и да изключи възможността посочената компетентност да позволи съединяването на няколко свързани иски, когато

18 — Точка 44.

19 — Точка 45. Съдът добавя, че „преследваната от конвенцията цел за правна сигурност не би била постигната, ако обстоятелството, че съд на договаряща държава се е обявил за компетентен по отношение на един от ответниците, който няма местожизнене в договаряща държава, би позволило пред същия съд да бъде предявен иск срещу друг ответник с местожизнене в договаряща държава извън предвидените в конвенцията хипотези, като по този начин го лиши от предвидените в нея правила за защита“ (точка 46).

20 — Бележка под линия 7.

21 — Точки 47 и 48.

22 — Точка 49.

23 — Точка 50.

тази компетентност е обоснована само по отношение на един от тях.

практика е изключила изрично подобна възможност.

40. В този смисъл трябва да се разбира и препращането към точката от Решение по дело Kalfelis, в която Съдът изключва възможността компетентният на основание член 5, точка 3 съд да разглежда искания, които се основават на действия или факти без деликтен характер, дори когато те са направени в рамките на същия иск. Всъщност логичната последица от тази забрана е, че съд, който е сезиран с два свързани помежду си иска, насочени срещу различни ответници, първият от които се основава на деликт, а вторият — на договор, не може да постанови съединяване на делата поради връзка между тях, въпреки че е компетентен на основание член 5, точка 3²⁴ от Брюкселската конвенция да разгледа първия иск, но не обосновава по независим начин компетентността си по отношение на втория (например в хипотеза на съвпадане на мястото на изпълнение на договорното задължение и мястото на настъпване на вредоносното събитие или по силата на общия критерий за съда по местоживеенето на ответника). Всъщност при такива условия — а именно при липсата на привръзка с местоживеенето на един от ответниците — съществуващата връзка между двата иска не може да играе ролята на критерий за предоставяне на компетентност, нито може да се обоснове наличие на компетентност поради някаква притегателна сила на основаната на член 5, точка 3 компетентност, като се има предвид, че съдебната

41. Ако точки 49 и 50 от разглежданото решение трябва да се разбират в този смисъл, тогава — обратно на предположенията на препращащата юрисдикция — това решение не изключва прилагането на член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция в случай на предявяване за общо разглеждане на искове с договорно и с извъндоговорно основание, при условие че общото им разглеждане *се извършва от съда по местоживеенето на един от ответниците*.

42. Предложеното тук тълкуване на точки 49 и 50 от Решение по дело Réunion européenne и др., което в основни линии се споделя от Комисията, изглежда съгласувано с вече потвърденото от Съда в Решение по дело Kalfelis и по-общо с нормативната система на Брюкселската конвенция (и понастоящем на Регламент № 44/2001).

43. От една страна, то е последователно с оглед на възприетия подход в Решение по дело Kalfelis, въз основа на който наличието на връзка между исковете по смисъла на това решение представлява *единственото обективно условие* за прилагане на член 6, точка 1, докато напротив, предложеното от препращащия съд тълкуване по същество означава въвеждане на допълнително условие, което изисква идентично основание

24 — Това обаче важи по общо правило във всички случаи, когато компетентността се определя въз основа на критерии за привръзка, които не отчитат местоживеенето на ответника.

на исковете, насочени срещу различни ответници.

предполага да се търси отговор на въпроса дали основанието на претендираното от г-н Arnoldsson право има договорно естество или не.

44. От друга страна, то не противоречи на целите, преследвани най-напред от системата по Конвенцията и впоследствие от Регламент № 44/2001, между които е и търсенето на равновесие между интереса за правилно правораздаване и изискването за засилване на съдебната защита на частноправните субекти в рамките на Европейското пространство на правосъдие, докато различен прочит на разглежданото решение като предложение от националния съд би създавал опасност от *ненужно ограничаване на приложното поле на член 6, точка 1, като застраши постигането на целта за процесуална икономия, без това да е обосновано от изискването да се защитава основното значение на местоживеенето на ответника като общ критерий за предоставяне на правораздавателна компетентност* или да се осигури предвидимост при определянето на компетентния съд.

45. В светлината на горепосочените съображения приемам, че първият преюдициален въпрос, поставен от препращащата юрисдикция, произтича от погрешно тълкуване на практиката на Съда и е без значение за решаването на спора в главното производство. Макар че член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 действително се прилага и към хипотезата на предявяването за общо разглеждане на искове с договорно и с извъндоговорно основание, разрешаването на спора, с който е сезиран Högsta domstolen, не

46. Нека преминем следователно към разглеждането на втория и третия въпрос на Högsta domstolen.

В — По втория и третия преюдициален въпрос

47. С втория и третия преюдициален въпрос, които според мен трябва да бъдат разгледани заедно, препращащата юрисдикция иска по същество от Съда да установи, от една страна, дали прилагането на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 е обусловено от проверката дали искът срещу ответник с местоживеене в държавата-членка на Съда не е бил предявен единствено с цел друг ответник да бъде изведен от компетентността на съда, който по принцип би бил компетентен по делото му²⁵, и от друга страна, в случай на отрицателен отговор, дали обстоятелството, че ищецът преследва такава цел, оказва влияние върху преценката на вероятността да бъде уважен посоченият иск, която е свързана с разглеждането на въпроса за риска от постановяване на противоречащи си съдебни решения,

25 — Högsta domstolen се позовава в това отношение на член 6, точка 2, в която това условие е изрично предвидено.

посочен в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001²⁶.

48. На мен ми изглежда, че без разбира се да излизат от приложното поле на разпоредбата, която е предмет на преюдициалното запитване, посочените по-горе въпроси засягат деликатния проблем за границите на злоупотребата и заобикалянето на закона при позоваването на установените от Регламент № 44/2001 правила за компетентност. Нямам намерение да разглеждам общо този проблем, а и не считам, че това е необходимо за целите на разрешаването на настоящото дело, поради което ще се огранича с изложение на съображенията, които са стриктно необходими за разглеждането на поставените от препращащата юрисдикция въпроси, като отчитам чувствителния характер на темата по същество, в която тези съображения се вписват.

49. Както вече имах възможност да подчертая, в нормативната система на Регламент № 44/2001 (както и преди това в уредбата по Конвенцията) обстоятелството, че при посочените в член 6, точки 1 и 2 хипотези се предвижда специфична привръзка за определяне на компетентния съд, се обосновава от целта за процесуална икономия и за непротиворечивост на съдебните решения.

26 — Като оставим настрана неясната формулировка на този въпрос в акта за препращане, на мен ми се струва, че съдържанието на третия въпрос и неговата връзка с предходния въпрос могат правилно да бъдат обобщени по посочения по-горе начин.

50. Освен това отбелязах, че използването на такава привръзка стига своята граница в изискването да се избегне ненужното ограничаване на приложното поле на общия критерий за съда по местожiveенето на ответника в ущърб на правната сигурност при определянето на компетентността или в изискването да се избегне възможността за непряко и повече или по-малко систематично „сравняване“ на делото със съда по местожiveенето на ищеца — хипотеза, с която общностният законодател (също както и Брюкселската конвенция преди това) ясно е изразил своето несъгласие.

51. Ето защо считам, че трябва да тълкуваме разпоредбите на регламента в областта на свързаните искове от гледна точка на диалектиката между интереса от добро правораздаване и зачитането на основното значение на местожiveенето на ответника като общ критерий за привръзка за определяне на компетентния съд.

52. При това положение трябва най-напред да се отбележи, че след като предвидените в член 6, точки 1 и 2 критерии за привръзка в случаите на множество ответници, привличане или встъпване са алтернативни спрямо критерия за съда по местожiveенето на ответника, ищецът разполага в това отношение с *право на избор*, което най-вероятно ще упражни при отчитане на своя интерес спорът да бъде разрешен пред определен съд, а не пред друг. Става въпрос за присъща последица от нормативната система на регламента, чието неутрализиране е трудно, тъй като не може да се забрани на субект, който възнамерява да предяви иск

в рамките на „Европейското пространство на правосъдие“, да използва предоставените му от тази система възможности, за да избере предпочитания от него съд при спазване на правилата на тази система²⁷.

53. Макар че допуска подобна възможност за избор, тази нормативна система предвижда и определени механизми, които дават възможност да се ограничи възможността за злоупотреба или заобикаляне на закона при упражняването на това право на избор.

54. На първо място, прилагането на разглежданите разпоредби е подчинено на едно общо условие — което впрочем представлява главното ограничение на възможността за позоваване на предвидените в тези разпоредби алтернативни основания за определяне на компетентния съд — състоящо се в изискването за *наличие на действителен и съществуващ интерес от общо разглеждане на споровете*, който следва да бъде предмет на изчерпателна преценка от страна на сезирания съд в зависимост от подлежащите на преценка обективни обстоятелства, присъщи за делата, които този съд трябва да реши, като например силата на характеризиращата ги връзка и степента на близост със съда.

27 — Т.нар. „forum shopping“ — разглеждан в съответствие с даденото му определение от генералния адвокат Ruiz-Jarabo Colomer като „[и]збор на съд в зависимост от предимствата, които могат да произтичат от приложимото от този съд материално (а и процесуално) право“ (вж. Заключение, представено на 16 март 1999 г., по дело GIE Groupe Concorde и др., Решение от 28 септември 1999 г., C-440/97, Recueil, стр. I-6307, бележка под линия 10), в определени граници несъмнено е правомърен.

55. В случаите на привличане или встъпване, при които по общо правило връзката с първоначалния иск е вътрешно присъща²⁸ и в които — за разлика от това, което се случва в хипотезите на множество ответници, посочени в член 6, точка 1 — общото разглеждане на исквете не се извършва винаги от съда по местоживенето на ответника или на третото лице, допълнителна граница за прилагането на въпросния критерий за привръзка произтича от изричната разпоредба, която изключва случаите, в които изглежда, че първоначалният иск е предявен единствено с цел ответникът да бъде отклонен от подсъдността на съда, който би бил компетентен по неговото дело²⁹.

56. Трябва да се отбележи, че както личи от текста на член 6, точка 2 от Регламент № 44/2001, тази граница създава пречка за прилагането на предвидения в тази разпоредба критерий за привръзка за определяне на компетентния съд както в случаите, когато използването на този критерий представлява *заобикаляне на закона*, така и в случаите, когато то съставлява *злоупотреба* при упражняването на правото на избор, с което разполага ищецът³⁰, а именно с *цел, различна*

28 — Вж. Решение от 26 май 2005 г. по дело GIE Réunion européenne и др. (C-77/04, Recueil, стр. I-4509, точка 30) и Заключение на генералния адвокат Jacobs, представено на 24 февруари 2005 г., по същото дело, точка 22.

29 — В Решение по дело GIE Réunion européenne и др., посочено по-горе, Съдът изглежда приема, че това условие е изпълнено, когато съществува подходяща връзка между първоначалния иск и молбата за встъпване. Както обаче ще видим по-добре по-нататък, съществуването на тази връзка не винаги е достатъчно, за да се изключи заобикалянето на закона или злоупотребата с правилата за компетентността.

30 — Доктрината изглежда допуска, че правото на избор между отделните критерии за привръзка, предоставено на ищеца по силата на Регламент № 44/2001, съставлява същинско субективно право на ищеца, което произтича от правото на ефективна съдебна защита.

от тази, за която това право му е предоставено³¹.

57. Högsta Domstolen иска от Съда да установи дали това ограничение се прилага и за член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 дори при отсъствието на изрична разпоредба в това отношение.

58. Комисията предлага да се даде отрицателен отговор на този въпрос. Тя счита, че член 6, точка 1 трябва да се тълкува в смисъл, че когато съществува подходяща връзка между претенциите, не трябва да се извършва каквато и да било проверка на целите на ищеца. Това тълкуване се потвърждавало от Решение по дело Kalfelis, посочено по-горе³², в което било прието, че условието за наличие на връзка между исковете било от естество да изключи възможността предоставеното в член 6, точка 1 от Брюкселската конвенция право на избор на ищеца да се използва единствено с цел един от ответниците да бъде изключен от подсъдността на съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му³³.

31 — А именно — на ищеца да бъде предоставена по-добра съдебна защита на неговите права посредством възможността да предяви пред един съд за общо разглеждане свързани искове, насочени срещу различни субекти.

32 — В бележка под линия 7.

33 — Вж. точки 8 и 9.

59. Според мен предложеното от Комисията тълкуване не може да се приеме.

60. Най-напред, не съм съгласен с посоченото по-горе тълкуване на Решение по дело Kalfelis. Според мен от това решение на може да се изведе друго, освен намерението на Съда да установи *презумпция* за липса на заобикаляне на закона или злоупотреба, когато е налице изискваната от Съда специфична връзка³⁴. По-нататък, от едно последващо съдебно решение може ясно да се стигне до извода, че тази презумпция може да се обори, когато от обстоятелствата може да се установи, че използването на предвидения в разглежданата разпоредба критерий за привръзка за определяне на компетентния съд представлява заобикаляне на закона или злоупотреба³⁵.

34 — Същата презумпция изглежда е приета в Решение по дело GIE Réunion européenne и др., посочено по-горе в бележка под линия 28 (вж. точки 32 и 33).

35 — Вж. Решение от 13 юли 2006 г. по дело Reisch Montage (C-103/05, Recueil, стр. I-6827), в точка 32 от което Съдът припомня, че „предвиденото в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 правило за специална компетентност не може да се тълкува по такъв начин, че да позволи на ищец да предяви иск срещу множество ответници единствено с цел да отклони един от тях от подсъдността на съдилищата в държавата, където се намира местоживеенето му“, като същевременно изключва възможността да е било така в делото по главното производство. Преюдициалният въпрос произтича от висящо производство пред австрийска юрисдикция, което има за предмет два отделни иска, първият насочен срещу субект с местоживеене в Австрия, срещу когото по-рано е било образувано производство по несъстоятелност, а вторият — срещу дружеството, което станало поръчителя на последния. След като искът срещу първия ответник е обявен за недопустим поради процесуалната забрана за предявяване на такъв иск при открито производство по несъстоятелност, препращащата юрисдикция се пита дали при тези условия ищецът може законосъобразно да се позове на член 6, точка 1, за да обоснове компетентността на сезирания съд по отношение на втория ответник. Макар двата иска безспорно да са свързани, Съдът ясно посочва, че сезираният на основание на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 съд може да приеме, че не е компетентен, ако е налице съмнение, че позоваването на тази компетентност представлява злоупотреба. Причината, поради която Съдът е изключил подобна хипотеза в този случай и която личи от прочита на акта за препращане, най-вероятно е била недоказаност на обстоятелството, че ищецът е знаел за несъстоятелността и следователно че е действал недобросъвестно.

61. На следващо място, предложеното от Комисията тълкуване се сблъсква с констатацията, че наличието на изискването от член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 връзка между исковете, макар да осигурява прилагането на тази разпоредба в съответствие с нейната цел, все пак не изключва възможността ищецът да се позове на това основание за компетентност единствено с цел да изключи един от ответниците от подсъдността на съдилищата на държава-членка, където се намира местоживеенето му, и следователно не изключва опасността от заобикаляне на закона или злоупотреба. Такъв може да бъде случаят, например, ако определено лице бъде призовано пред съда по местоживеенето на *фиктивен съответник*, тоест съответник, срещу когото е предявен иск, който макар и *обективно свързан* с иска срещу първия ответник, е *явно неоснователен* или по него ищецът няма действителен интерес³⁶.

62. Аз обаче считам, че прилагането на единните съдебно-правни норми, предвидени в Регламент № 44/2001, стига своята граница в случаите на *заобикаляне на*

закона във връзка с компетентността, което е налице, когато прилагането на посочените правила е резултат от недобросъвестно действие на ищеца, което има за цел и за резултат да изключи правоотношението — предмет на спора, от компетентността на съдилищата на определена държава-членка или да отнесе иска пред съдилищата на държава-членка, които без това недобросъвестно действие биха били некомпетентни. Впрочем Съдът вече е допуснал прилагането на подобна граница най-малкото в хипотезите, при които заобикалянето на закона се осъществява посредством манипулиране на критериите за привръзка, така че да се създаде изкуствено основание за компетентност³⁷.

63. За сметка на това по-деликатен е въпросът³⁸ дали е възможно да се изведе

37 — Вж. Решение от 20 февруари 1997 г. по дело MSG (C-106/95, Recueil, стр. I-911) относно тълкуването на член 5, точка 1 от Брюкселската конвенция. В точка 31 Съдът отбелязва, че „макар да са свободни да се споразумеят за място на изпълнение на договорните задължения, различно от мястото, което би било определено от приложимия закон на договора, без да са длъжни да спазват специфични формални изисквания, с оглед на установената от Конвенцията система страните не могат да определят място на изпълнение, което няма никаква действителна връзка с договора и в което произтичащите от последния задължения не биха могли да бъдат изпълнени в съответствие с неговите разпоредби, единствено с цел да определят компетентен съд“. Вж. също Решение от 4 юли 1985 г. по дело Malhé (220/84, Recueil, стр. 2267).

38 — Този въпрос се вписва в по-общата рамка на механизмите, които позволяват да се установи и да се предотврати злоупотребата при позоваването на разпоредбите на регламента и в крайна сметка да се противодейства на явлениято, което се определя като „forum shopping malus“. Изискването да се осигури полезното действие и единното прилагане на разпоредбите на Брюкселската конвенция, а впоследствие на Регламент № 44/2001, като се запази обективната стойност на използваните от тези разпоредби критерии за привръзка — необходима, за да се осигури предвидимост при определянето на компетентния съд — е довело Съда до поддържането на особено предпазлив подход в това отношение, което неизбежно среща известна критика в доктрината. Вж. по-специално във връзка с висящите дела Решение от 9 декември 2003 г. по дело Gasser (C-116/02, Recueil, стр. I-14693), а относно т.нар. „anti-suit injunctions“ — Решение от 27 април 2004 г. по дело Turner (C-159/02, Recueil, стр. I-3565).

36 — Например в главното производство, във връзка с което Съдът постановява Решение по дело Reisch Montage, посочено в предходната бележка под линия, позоваването на правилото за определяне на компетентността, предвидено в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, е може да бъде санкционирано от съда, ако е била установена недобросъвестност.

обща забрана в нормативната система на Регламент № 44/2001 за *злоупотреба с правото на избор на компетентния съд* и дали такава злоупотреба е пречка за компетентност на сезирания съд, от която следователно зависи и прилагането на единните съдебноправни норми³⁹, или има значение единствено за допустимостта на иска⁴⁰, без да засяга разпределението на компетентността, извършено съгласно разпоредбите на този регламент.

64. Както вече посочих, на този етап не възнамерявам да задълбочавам анализа на този въпрос. Въсъщност макар както вече отбелязах, забраната, на която е подчинено прилагането на привръзките, предвидени в член 6, точка 2 от Регламент № 44/2001, да е формулирана така, че да обхваща както хипотезите на заобикаляне на закона, така и тези на злоупотреба при избора на компетентен съд, не виждам никаква причина, по-специално свързана с изискванията за единно прилагане и за автономно тълкуване на разпоредбите на посочения регламент, която да попречи тази забрана да се прилага и по отношение на случаите, уредени в член 6, точка 1.

39 — Както в случая с член 6, точка 2 от Регламент № 44/2001, а преди това от Брюкселската конвенция.

40 — Съдът е пояснил, че за да се определят условията за допустимост на определен иск, следва да се прилагат националните процесуални правила, но при условие че прилагането им не засяга полезното действие на правилата за компетентност, предвидени в Брюкселската конвенция (Решение от 15 май 1990 г. по дело Hagen, C-365/88, Recueil, стр. I-1845, точки 17—20).

65. Освен че вече е мълчаливо потвърдено от Съда⁴¹, подобно разширително тълкуване по аналогия на обхвата на забраната по член 6, точка 2 позволява в частност да се изключи прилагането на член 6, точка 1 към ситуации, които не влизат в неговия естествен обхват, или възможността за позоваване на предвиденото в тази разпоредба правило за определяне на компетентността, когато то е направено в полза на интереси, които не са достойни за защита.

66. Колкото до проверката за спазването на тази забрана, сезираният съд трябва да установи дали независимо от обективната връзка между исквете, предявени срещу различни ответници, позоваването на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 има за цел единствено да изключи един от тях от компетентността на съдилищата на държавата-членка, където се намира местоживеенето му. Все пак в това отношение считам за необходимо да добавя — тъй като в противен случай може да се стигне до ненужно ограничаване на приложното поле на тази разпоредба — че за установяването на намерение на ищеца за заобикаляне на закона или злоупотреба не ми изглежда достатъчно обстоятелството, че искът, насочен срещу ответник с местоживеене в държавата-членка на сезирания съд, *изглежда неоснователен*, тъй като този иск трябва да изглежда *явно неоснователен* към момента на предявяването си — до степен да бъде *изкуствен* — или пък по него ищецът да няма действителен интерес.

41 — Вж. Решение по дело Reisch Montage, посочено по-горе в бележка под линия 35.

67. Въз основа на предоставената от препращащата юрисдикция информация обаче аз не считам, че предявеният от г-н Arnoldsson иск срещу Freerport plc има такива характеристики.

решения, която сезираният съд трябва да извърши по силата на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, трябва да се извърши с оглед на всички релевантни фактори.

68. С оглед на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда да даде следния отговор на втория преюдициален въпрос:

Член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска ищец да предяви искове срещу множество ответници единствено с цел да изключи един от тях от компетентността на съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му, дори когато между исковете съществува такава тясна връзка, че е целесъобразно те да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства.

69. Колкото до третия преюдициален въпрос, като се има предвид, че той е отправен в хипотезата на отрицателен отговор на втория въпрос и че аз предлагам на Съда да му отговори утвърдително, ще се ограничи да отбележа, че проверката относно риска от постановяване на противоречащи си съдебни

70. Подобно на Комисията, аз считам, че посочената проверка може да включва и преценка на вероятността да бъде уважен искът, насочен срещу ответника с местоживеене в района на сезирания съд. Тази преценка обаче ще има конкретно практическо значение с оглед на изключването на риска от постановяване на противоречащи си съдебни решения само когато посоченият иск изглежда явно недопустим или неоснователен.

71. При все това трябва да подчертая, че тази теза изглежда противоречи на извода, до който е достигнал Съдът в Решение по дело Reisch Montage, посочено по-горе, доколкото последният изключва възможността явната недопустимост на иска срещу ответник с местоживеене в държавата-членка на сезирания съд поради липса на процесуална предпоставка, предвидена в националния правен ред, да оказва влияние върху възможността за позоваване на посочените в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 правила за определяне на компетентния съд срещу ответник с местоживеене в друга държава-членка⁴².

⁴² — Заключение, представено по това дело от генералния адвокат Ruoz-Jarabo Colomer, е в противоположния смисъл.

V — Заключение

72. В светлината на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси на Högsta Domstolen, както следва:

„Член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска ищец да предяви искове срещу множество ответници единствено с цел да изключи един от тях от компетентността на съдилищата на държавата, където се намира местоживеенето му, дори когато между исковите съществува такава тясна връзка, че е целесъобразно те да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства.“